

สรุปการวิจัย

แนวความคิดทางอภิปรัชญาและจริยศาสตร์ในคัมภีร์ภควัทคีตาและคัมภีร์เต๋า เต๋อจิง ซึ่งเป็นปรัชญาที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของชาวอินเดียและชาวจีนทั้งในอดีตและปัจจุบัน ตามที่ได้อ้างไว้ในรายละเอียดและในบทวิเคราะห์เปรียบเทียบแล้วนั้น แสดงให้เห็นว่า แนวความคิดทางอภิปรัชญาและจริยศาสตร์ของคัมภีร์ทั้งสอง มีทั้งที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน อันอาจสรุปได้ดังนี้

ความคล้ายคลึง

ด้านอภิปรัชญา ปรัชญาของภควัทคีตาและเต๋า เต๋อจิงมีลักษณะเป็นเอกนิยม (Monism) เหมือนกัน คือ เชื่อว่าอันติมสัจจะมีเพียงหนึ่งเดียว อันติมสัจของภควัทคีตา คือ พรหมณ์หรืออาตมัน ส่วนของเต๋า เต๋อจิง คือ เต๋า พรหมณ์และเต๋ามีลักษณะที่คล้ายคลึงกันหลายประการ เช่น ต่างก็เป็นสภาพที่นิรันดร, มีสภาพเป็นอภิวะ, เป็นสิ่งที่อยู่เหนือสมมุติโลก ไม่สามารถเข้าถึงได้ด้วยภาษา ถ้ายทอดออกมาเป็นคำพูดไม่ได้, เป็นที่มาและบ่อเกิดของสรรพสิ่ง, เป็นทั้งอุดรภาวะและอันตรภาวะ อันไม่มีขอบเขตจำกัด ประเด็นที่มีคำสอนคล้ายคลึงกันอีกประเด็นหนึ่งก็คือ ความเป็นเอกภาพของสรรพสิ่งที่ภควัทคีตามีทรรศนะว่า สรรพสิ่งล้วนมาจากพรหมณ์และจะมีจุดหมายปลายทางอยู่ที่การกลับไปรวมกับพรหมณ์ เต๋า เต๋อจิงก็มีทรรศนะว่า เต๋าเป็นจุดเริ่มต้นของสรรพสิ่ง และเป็นทางที่สรรพสิ่งจะต้องดำเนินไปสู่ ในด้านการศึกษาเปรียบเทียบของจักรวาลทั้งสองคัมภีร์เห็นว่า จักรวาลดำเนินไปอย่างมีระเบียบเป็นไปตามกฎแห่งธรรมชาติที่ว่า ทุกสิ่งเกิดขึ้นมาเนื่องจากเหตุ

ด้านจริยศาสตร์ ปรัชญาทั้งสองระบบ คือ ภควัทคีตาและเต๋า เต๋อจิงต่างยอมรับว่าความสงบทางใจมีค่ากว่าความสุขทางกาย มีลักษณะเป็น จิตนิยม (Idealism) ที่เน้นการเอาชนะตนเองและดับความต้องการเพื่อเข้าถึงสัจธรรมสูงสุดอันเป็นอุดมคติแห่งชีวิต คือ การเข้าถึงพรหมณ์และการเข้าถึงเต๋า

ภควทคีตาและเต๋าเต๋อจิงเป็นปรัชญาแห่งการปฏิบัติที่สอนว่า การกระทำโดยไม่หวังผล ความหนาที่ของคน คือ นิษคามกรรม และการกระทำที่ไม่ขัดแย้งกับธรรมชาติ คือ หูเว่ย จะ เป็นมรรควิธี นำไปสู่จุดหมายสูงสุดของชีวิต

คำสอนเรื่องบุคคลในอุคมคติของคัมภีร์ทั้งสอง มีลักษณะที่ใกล้เคียงและตรงกันเป็น ส่วนมาก ทั้งสติปรัชญาและปราชญ์มีคุณลักษณะของการเป็นผู้มีความรู้ เน้นการรู้จักตนเอง, เป็นผู้ที่ชนะตนเองสามารถควบคุมอินทรีย์ได้, มีความสันโดษและมีความสมภาพสม่ำเสมอในทุก ๆ สิ่งเหมือนกัน

ความแตกต่าง

ปรัชญาของทั้งสองคัมภีร์มีสิ่งที่แตกต่างกันออกไปในหลายประเด็น บางประเด็นมีใน คัมภีร์หนึ่ง แต่อีกคัมภีร์หนึ่งมิได้กล่าวถึงไว้เลย

คานอภิปรัชญา ตามนัยคำสอนของภควทคีตา ความจริงแท้แห่งสรรพสิ่ง คือ ความเที่ยง อันเป็นอมตะ และความเป็นตัวตนอันสมบูรณ์ คือ อาตมันหรือพรหมัน ที่เป็นจิตบริสุทธิ์ (pure consciousness) ส่วนตามนัยคำสอนของเต๋าเต๋อจิง หมายถึง สภาวะธรรมชาติ เป็นกระบวนการทางธรรมชาติที่ไม่มีตัวตน

ในขณะที่ภควทคีตาสอนว่า มีสิ่งที่ควรยึดถืออยู่อย่างหนึ่งและอย่างเดียว สิ่งนั้น คือ อาตมันหรือพรหมัน เต๋าเต๋อจิงก็สอนว่า ไม่ต้องยึดถือในสิ่งใด ทำตามธรรมชาติ ปล่อยให้ทุกสิ่ง เป็นไปตามธรรมชาติ แมวปรัชญาทั้งสองระบบจะยอมรับในหลักเหตุปัจจัยเหมือนกัน แต่เหตุ ปัจจัยตามทรรณะของภควทคีตา คือ พรหมัน ซึ่งเป็นเหตุปัจจัยอันอันคิมะของสิ่งทั้งปวง ส่วน เหตุปัจจัยของเต๋าเต๋อจิง เป็นเหตุปัจจัยตามธรรมชาติ ไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งมีอำนาจสูงสุดอื่นใด

ภควทคีตายังได้กล่าวถึงความเชื่อเรื่อง พรหมันที่เกี่ยวข้องกับการอวตาร และอาตมัน เกี่ยวข้องกับกฎแห่งกรรม อาตมันที่ยังไม่บริสุทธิ์จะมีการเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏสงสาร ในขณะที่เต๋าเต๋อจิงมิได้กล่าวถึงเรื่องเหล่านี้ไว้เลย คงให้ความสนใจแต่เฉพาะ โลกปัจจุบัน ไม่ สนใจ โลกหน้าหรือชีวิตหลังความตาย

ก้านจริยศาสตร์ เกณฑ์การตัดสินทางศีลธรรมของมนุษย์ตามนัยคำสอนของภควัทคีตา จะพิจารณาที่เจตนาภายใน (will) ในการกระทำ และเป็นสิ่งที่พอใจของพระเจ้า (พรหมัน) ส่วนตามนัยคำสอนของเต๋าเต๋อจิ้ง ไหยกเล็กกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทั้งหมดเสีย ปล่อยให้การกระทำทุกอย่างเป็นไปเองตามธรรมชาติ

จริยธรรมแห่งการกระทำ คือ นิษคามกรรมของภควัทคีตา สอนให้มนุษย์ทำตามหน้าที่แห่งวรรณะของตน ที่ถูกกำหนดโดยพรหมันอย่างไม่หวังผล การทำตามหน้าที่เช่นนี้ เป็นการเน้นเพื่อสังคม บุคคลอื่น การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ส่วน หวู-เว่ย ของเต๋าเต๋อจิ้งสอนให้มนุษย์กระทำในสิ่งที่สอดคล้องกับธรรมชาติ โดยไม่มีการประดิษฐ์ กฎเกณฑ์อะไรขึ้นให้ผิดไปจากธรรมชาติดั้งเดิม ปล่อยให้ทุกสิ่งดำเนินไปโดยเสรีตาม ธรรมชาติของมันเอง ซึ่งเป็นการกระทำที่แสดงถึงการรู้จักสภาวะธรรมชาติดั้งเดิมที่ แท้จริงของมนุษย์แต่ละบุคคล

ในก้านจริยธรรมของบุคคลในอุดมคติ ปราชัญของเต๋าเต๋อจิ้งเป็นผู้ที่ทำให้คนสอดคล้องกับธรรมชาติ มีความสุภาพ อ่อนน้อม วางคนอยู่ที่คำ พยายามในสิ่งที่คนมี ไม่ยึดติด ในสิ่งใด ในขณะที่สติปัญญาของภควัทคีตาเป็นผู้ที่สามารถควบคุมอินทรีย์ และทำให้ เป็นที่พอใจของพระเจ้า (พรหมัน) ยึดมั่นในอาคมันว่า เป็นตัวตนที่สมบูรณ์เที่ยงแท้

วิธีการเข้าถึงสัจจะสูงสุด อันใดแก่ พรหมนิรวาณของภควัทคีตา มีรายละเอียด เกี่ยวกับการปฏิบัติไว้อย่างเพียงพอที่จะเข้าใจและปฏิบัติตามได้ 3 วิธี ด้วยกัน มี ภักติ- โยคะ ชญานโยคะ และ กรรมโยคะ ในขณะที่เต๋าเต๋อจิ้งกล่าวถึงวิธีการปฏิบัติเพื่อเข้าถึง เต๋าไว้อย่างแนะนำเท่านั้น

ในที่สุด จากการศึกษาปรัชญาของคัมภีร์ทั้งสองพบว่า จากคัมภีร์ภควัทคีตาทั้ง 18 อธิษายะ 701 โศลก เป็นปรัชญาที่มีลักษณะเป็นการกล่าวถึงรายละเอียดส่วนที่เป็นเนื้อหา (content) ไว้อย่างสมบูรณ์ เพราะว่าเป็นคัมภีร์ที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลายระบบ ปรัชญา ของอินเดียอื่น ๆ ซึ่งผู้รจนาก็รวบรวมนำมาสร้างเป็น ภควัทคีตา และมีลักษณะที่เป็นการ กล่าวถึงหลักการที่เป็นแบบ (Form) ด้วย ส่วนจากคัมภีร์เต๋าเต๋อจิ้งทั้ง 81 บท เป็น ปรัชญาที่มีลักษณะเป็นการกล่าวถึงหลักการที่เป็นแบบ (From) มากกว่าการกล่าวถึงราย ละเอียดส่วนที่เป็นเนื้อหา (Content) ซึ่งผู้อ่านจะต้องตีความและแสวงหาเนื้อหาใหม่ ๆ มาเติมให้กับแบบคังกล่าวไว้

เมื่อเป็นเช่นนี้ คัมภีร์ทั้งสองจึง เป็นสิ่งที่ยังทันสมัยอยู่เสมอ เพราะมีหลักการที่เป็น
แบบใหญ่ที่ได้ศึกษาแต่ละปัจเจกบุคคลในแต่ละยุคสมัย สามารถตีความและสงเคราะห์ให้สอดคล้อง
กับความสนใจ และสภาพแวดล้อมของยุคสมัยได้อย่างเหมาะสมเสมอ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย